МАУП

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ІНСТИТУТ
імені Митрополита Київського і всієї України, Предстоятеля
Української Православної Церкви Блаженнішого Володимира
Приватного акціонерного товариства "Вищий навчальний заклад
"Міжрегіональна Академія управління персоналом"

УКРАЇНСЬКА МОВА І НАЦІЯ

Збірка наукових праць

(за матеріалами роботи круглого столу
"Українська мова та мовна політика на
сучасному етапі розвитку держави"
(9 листопада 2011 р.)

Хмельницький, 2012

УДК 811
ББК 812
З 41

Редакційна колегія:
Білий Л. Г., кандидат педагогічних наук, директор ХІ МАУП (голова ред. колегії); ***Вашеняк І. Б.***, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри загальнонаукових та загальноосвітніх дисциплін ХІ МАУП; ***Олійник В. В.***, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри загальнонаукових та загальноосвітніх дисциплін ХІ МАУП.

Рецензенти:
Мельник Р. М., кандидат філологічних наук (Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія);
Петрушенко О. О., кандидат філологічних наук (Хмельницький економічний університет).

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Хмельницького інституту МАУП
(протокол № 1 від 26 січня 2012 р.)

Українська мова і нація / Збірка наукових праць. – Хмельницький : Вид-во ХІ МАУП, 2012. – 102 с.

У збірці подано наукові статті за матеріалами роботи круглого столу “Українська мова та мовна політика на сучасному етапі розвитку держави”, який відбувся 9 листопада 2011 року. У наукових публікаціях порушуються актуальні мовні проблеми: роль мови в формуванні та самовираженні особистості; розвиток української мови на сучасному етапі; двомовність в Україні та ін.

Адресовано широкому колу читачів, причетних до вивчення сучасної мовної ситуації в Україні: студентам, магістрантам, викладачам вищих навчальних закладів, учням та вчителям загальноосвітніх шкіл.

За зміст статей несуть відповідальність автори. Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів.

© Хмельницький інститут
Міжрегіональної Академії управління персоналом, 2012

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА…….5

Білий Л. Г.
ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ СТАТУС НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕЛІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ НАУКОВІЙ ДУМЦІ……...6

Авсієвич А. В.
ЗНАЧЕННЯ МОВИ В ЮРИДИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ…….8

Бабій Н. В.
МОВНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНИЙ СТАН…..12

Бельська К. Ю., Українець Т. Б.
УКРАЇНСЬКА МОВА В УКРАЇНСЬКОМУ ІНТЕРНЕТІ…….17

Білик Н. В.
МОВЛЕННЄВА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА……21

Вашеняк І. Б.
СУЧАСНИЙ СТАТУС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ……24

Вільчинська С. Б.
МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ РЕКЛАМИ…….27

Гріца О.
СЛЕНГ ЯК СКЛАДОВА МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ……31

Гуменюк О. В.
ПРОБЛЕМА ДЕРЖАВНОЇ МОВИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ…….34

Гундерук Л. М.
ФЕНОМЕН КОМУНІКАЦІЇ У СТАНОВЛЕННІ І РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ……37

Івановська Т. Б.
СУРЖИК ЯК МОВНА ПРОБЛЕМА В УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ…..44

Костенко Д. В.
СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ…….47

Михайлова С. В.
УКРАЇНСЬКА МОВА ТА КУЛЬТУРА НА ТЕРИТОРІЇ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ……..54

Отже, вивчення мотиваційно-потребової сфери особистості безпосередньо пов'язане з аналізом поняття "комунікабельність" як вираження потреби у спілкуванні, в налагодженні соціальних стосунків, як вибіркове ставлення до людей, вибіркове використання форм і засобів комунікації.

Успішність прояву комунікативного потенціалу особистості визначається усвідомленістю значення комунікативної діяльності, комунікативних знань і вмінь у комунікативному житті людини; знанням власних комунікативних можливостей і комунікативних особливостей інших учасників спілкування; систематичним поповненням знань з теорії і практики спілкування.

Література

1. Бодалев А. А. Личность и общение: Избранные труды. – М. : Педагогика, 1983. – 272 с.
2. Добрович А. Б. Общение: наука и искусство. – М. : Знание, 1980.
3. Дуков Ю. М. Эффективность делового общения. – М. : Знание,1988.
4. Ерастов Н. П. Психология общения. Пособие для студентов психологов. – Ярославль: Изд-во Яросл. ун-та, 1979. – 96 с.
5. Злобина Е. Г. Общение как фактор развития личности. - К. : Наукова думка, 1982. – 115 с.
6. Ломов Б. Ф. Общение и социальные регуляторы поведения индивида / В кн.: Психологические проблемы социальной регуляции поведения. − М. :Наука, 1976.

Т. Б. Івановська
старший викладач кафедри
загальнонаукових та загальноосвітніх дисциплін
Хмельницького інституту МАУП

СУРЖИК ЯК МОВНА ПРОБЛЕМА В УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ

Мовна ситуація в сучасній Україні є наболілою. Актуальною є проблема суржику. Молоде покоління часто задає собі питання: "Що таке суржик і як з ним боротись?". Суржик - це справа така, що вона невикорінна. Суржик завжди виникає тоді, коли стикаються дві чи більше культури. Також можна вважати суржиком різні діалекти. Звісно, для загального використання це не зовсім нормальне явище, але природне. А от хто не повинен уживати суржик, то це, насамперед, інтелігенція.

Мова рухлива, весь час розвивається, доповнюється. Суржик - це теж українська мова, тільки вона дуже засмічена іншомовними словами.

Належний рівень мовної культури є свідченням розвинутого інтелекту людини, її вихованості. Культура мовлення має велике національне і соціальне значення: вона забезпечує толерантне спілкування людей, облагороджує їхні стосунки, сприяє підвищенню загальної культури як окремої людини, так і суспільства в цілому.

Слід підкреслити, що слово надто багато важить у житті, як відомо, воно може впливати на долю, воно вмить змінює настрій, робить людину щасливою або розгубленою. Прикро, коли чуєш, як часом, люди спотворюють нашу мову такими словами, яких не знайдеш у жодному з словників. Чи то нехтуючи, чи то не знаючи мови.

Мовне явище, що одержало назву суржик, належить до специфічної форми побутування мови в Україні. Його національну і соціальну природу відображає сам термін, запозичений із сільськогосподарської лексики. Сучасні вчені-мовознавці стверджують, що слово "суржик" давно відоме в Україні, насамперед у млинарстві. Суржиком називали мішанину зерна, а також муку з такого зерна, і це було не першосортне зерно та низької якості мука.

У тлумачному словнику української мови (2004) слово "суржик" подається у двох значеннях: суміш зерна пшениці й жита, жита й ячменю, ячменю й вівса і т. ін., борошно з такої суміші; елементи двох або кількох мов, об'єднані штучно, без додержання норм літературної мови, це нечиста мова" [3, с. 483].

Сьогодні слово "суржик" почали вживати і в широкому розумінні – як назву здеградованого, убогого духовного світу людини, її відірваності від рідного, як назву для мішанини залишків давнього, батьківського з тим чужим, що нівелює особистість.

Загальновизнано, що користуватися сумішшю з двох мов – це одне з найтривожніших явищ загальнопедагогічного характеру. Скалічена мова зводить мислення людини до примітива. Адже мова виражає не тільки думку. Слово стимулює свідомість, підпорядковує її собі, формує.

Варто зауважити, що суржик в Україні є небезпечним, бо загрожує змінити мову, що формувалась упродовж віків. Мову, величезне багатство і мелодійність якої дістали загальне визнання 1943 року в Парижі на всесвітньому конкурсі краси мов, де українська зайняла третє місце (на першому – французька, на другому – перська) [1, с. 124].

То як маємо трактувати наш суржик? Не як нашу вину, а як нашу органічну слабість, хворобу, яку треба лікувати. Мова – це також обличчя народу, воно тяжко спотворене. У такій ситуації держава повинна мати глибоко продуману гуманітарну політику, створювати механізми ефективного впливу, координувати зусилля своїх учених і митців.

Науковець В. Труб у статті "Явище „суржику" як форма просторіччя в ситуації двомовності" розглядає суржик як один із різновидів форм існування української мови. Автор, аналізуючи суржик, схиляється до

кваліфікації його як просторічної форми українського мовлення, проте висловлює й певні застереження щодо цього: “Суржик - це спотворена, просторічна форма не домінуючої мови”. Далі дослідник зазначає, що суржик постає як “третя” мова [4, с. 51].

Учений-мовознавець О. Тараненко в енциклопедії “Українська мова” стверджує, що суржик – це один із структурно-функціональних некодифікованих різновидів загальнонародної мови, який, не будучи обмеженим територіальними або вузькосоціальними рамками, разом із діалектами та жаргонами протистоїть літературній мові, її розмовному стилю [5].

Інші вчені твердять, що постання суржику спричинене психологічною мотивацією, а саме намаганням носіїв української сільської говірки, або й літературного стандарту, пристосуватися до російськомовного міського середовища, а це явище принципово іншої природи. Відмінність між соціальним діалектом і суржиком як різновидами усного мовлення полягає у тому, що соціальний діалект утворюється в межах однієї мови – або російської, або української, тоді як суржик є змішаним типом мовлення.

Сучасний мовознавець О. Гриценко в праці “Нариси української популярної культури” зазначає, що суржик – це “нечиста”, “зіпсована” мова [2].

Вважається, що суржиком говорить людина, яка не володіє мовами “чистими”, тобто літературними, нормованими – російською, українською або принаймні володіє лише однією з них, а замість іншої послуговується суржиком.

Здобувши незалежну Україну, ми отримали історичне право – відродити рідну мову і підняти її до рівня, гідного народу, який дав світу таких геніїв, як Тарас Шевченко, Леся Українка, Іван Франко.

Мова належить до атрибутів держави, тобто є одним із визначальних чинників державності народу з кордонами, територією, армією, податками. А тому ми повинні свято берегти, шанувати і не засмічувати іншомовними словами українську мову.

Література

1. Березовенко А. Посттоталітарна динаміка і перспективи української мови / А. Березовенко // Про український правопис і проблеми мови [Відп. ред. М. Лариса, Л. Онишкевич]. – Нью-Йорк–Львів, 1997. – С. 124.
2. Нариси української популярної культури /за ред. О. Гриценка/. – К. : УЦКД, 1998. – 760 с.
3. Новий тлумачний словник української мови: в 3 томах. Вид. 2-ге вип. /уклад.: В. Яременко, О. Сліпушко/. – К. : “АКОНІТ”, 2004. – Т. 3. – 862 с.
4. Труб В. М. Явище „суржику” як форма просторіччя в ситуації двомовності / В. М. Труб // Мовознавство. – 2000. – № 1. – С. 46–58.
5. Українська мова : енциклопедія /редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін./. – К. : Укр. енцикл., 2004. – 824 с.